

RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN

VUOSIKERTOMUS 2019

Sisällysluettelo	sivu
1. JOHDANTO	3
2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	3
3. RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN – AMMATILLISTA APUA SEKSUAALIRIKOKSEN KOHDANNEILLE	4
3.1. Toiminnan painopisteet 2019 kriisityössä	4
3.2. Toiminnan painopisteet 2019 oikeudellisessa työssä	7
4. KEHITTÄMISTYÖ RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAISESSA	10
5. KOULUTUKSET	12
6. VAIKUTTAMISTYÖ JA EDUNVALVONTA	13
7. TOIMINNAN EDELLYTYKSET	15
TUNNUSLUVUT	17
MEDIANÄKYVYYS	19

1. JOHDANTO

Tukinainen ry:n tarkoitus on seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan kohteeksi joutuneiden ja heidän läheistensä aseman parantaminen oikeudellisesti sekä sosiaali- ja terveystoimen palvelujärjestelmässä. Tarkoituksena on myös edistää uhrien aseman parantamiseen tähtääviä yhteiskunnallisia toimia, jotta seksuaalisen väkivallan uhrit tulisivat paremmin kohdatuiksi eri auttamisjärjestelmissä sekä oikeusprosessin aikana. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys ylläpitää Raiskauskriisikeskus Tukinaista, joka tarjoaa voittoa tavoittelematta kriisi- ja oikeusapua ja tukea, neuvonta-, ohjaus- ja kuntoutuspalveluita sekä konsultaatiota ja koulutusta. Tukinainen ry:n työ on järjestölähtöistä auttamistyötä, joka täydentää julkisia palveluja.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen on toiminut vuodesta 1993 ainoana seksuaalirikosten uhrien edunvalvontajärjestönä Suomessa tarjoten sekä oikeudellista apua että kriisiapua seksuaalisen väkivallan ja/tai hyväksikäytön uhreille valtakunnallisesti. Tukinainen ry:n työssä noudatetaan ammattieettisiä sääntöjä.

Tukinainen ry:n toimintaa ohjaavia arvot ovat:

- Ammatillisuus
- Luottamuksellisuus
- Maksuttomuus
- Uhrilähtöisyys

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Raiskauskriisikeskus Tukinaiseen tulleiden yhteydenottojen määrä on kasvanut huomattavasti verrattuna edelliseen vuoteen. Tukinainen ry:n toimintaympäristö on muutoksessa. Suurimpana muutoksena tulee olemaan hallitusohjelmaan kirjattu Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen liittyvä SOTE-uudistus. Vuonna 2019 hallituksen käynnistämä työ jatkuu hallituksen vaihdoksen myötä. Tukinainen ry on osallistunut erilaisiin SOTE-uudistusta koskeviin työryhmiin. Lisäksi erityistukipalveluiden järjestämiseen sekä rahoitukseen ja lainsäädäntöön liittyvät muutokset, digitalisaatio ja verkossa tapahtuvat seksuaalirikokset haastoivat Raiskauskriisikeskus Tukinaista kehittämään toimintaansa vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. Rahoituksen vakiintuminen on oleellisen tärkeää toiminnan jatkumisen ja kehittämisen kannalta. Lisäksi sisäiset muutokset, muun muassa toimipisteiden lisääntyminen, edellyttävät henkilöstön ammattitaidon ja hyvinvoinnin seuranta ja ylläpitoa.

Tukinainen ry on sitoutunut henkilöstön hyvinvoinnin ja ammatillisen täydennyskoulutuksen tukemiseen.

3. RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN – AMMATILLISTA APUA SEKSUAALIRIKOKSEN KOHDANNEILLE

Raiskauskriisikeskus Tukinaisen oikeudelliset palvelut keskittyvät Helsingin toimipisteeseen, tarvittaessa oikeudellista neuvontaa on saatavilla myös muissa Raiskauskriisikeskus Tukinaisen toimipisteissä puhelimitse, etäyhteydellä tai sovituin käynnein. Kriisityön palvelut ovat tarjolla Helsingin ja Jyväskylän toimipisteissä.

3.1. Toiminnan painopisteet 2019 kriisityössä

Kriisityön painopistealueina vuonna 2019 olivat

- Sekä akuutisti että aikaisemmin seksuaalista väkivaltaa kohdanneiden henkilöiden kriisiauttaminen
- Uhrien aseman vahvistaminen koulutusten ja asiantuntijaluentojen avulla
- Osallistuminen ja vaikuttaminen uhrien asemaa ja auttamista edistäviin yhteistyöverkostoihin

Näitä toteutettiin seuraavasti:

Kriisikäynnit

Raiskauskriisikeskus Tukinaisen akuutisti seksuaaliväkivaltaa kohdanneille tarkoitetut kriisivastaanottoajat perjantaisin jatkuivat toimintavuonna 2019. Kriisiapua tarvitseva seksuaalirikoksen uhri pääsi henkilökohtaiselle kriisiajalle ilman pitkää odotusaikaa. Kriisikäynnin yhteydessä hänelle tarjottiin mahdollisuus juristin konsultaatioon, ohjaukseen ja neuvontaan.

Toimintavuoden aikana otti yhteyttä ja teki ajanvarauksen yhteensä 56 henkilöä, joiden seksuaaliväkivaltakokemuksesta oli alle kolme kuukautta. Kriisikäynneille heistä tuli 41 henkilöä. Akuuttikriisikäyntejä kertyi yhteensä 166 käyntimäärien keskiarvon ollessa 4 käyntiä asiakasta kohden. Kriisikäynneillä käyneistä 39 (95 %) asiakasta nimesi yhteydenottosyyksi raiskauksen, yksi seksuaalisen hyväksikäytön (2,5 %) ja yksi muun syyn (2,5 %).

Toimintavuoden aikana kriisikäynneillä painottui asiakasryhmä, jonka seksuaaliväkivaltakokemuksesta oli jo pidempi aika, vuosia tai jopa vuosikymmeniä. Ei-akuutteja

yhteydenottoja ja ajanvarauksia tuli yhteensä 210 henkilöltä, joista kriisikäynneille tuli 183. Käyntejä näiden asiakkaiden kohdalla kertyi yhteensä 868 kriisikäyntien keskiarvon ollessa yhteensä 4,7 käyntiä per asiakas. Suurella osalla asiakkaita oli useampia seksuaaliväkivaltakokemuksia. Kriisityöskentelyn aloittaneista asiakkaista 87 (47,5%) mainitsi tulosityksi lapsena koetun seksuaalisen hyväksikäytön, 97 (53 %) lapsena, nuorena tai aikuisena koetun raiskauksen ja neljä heistä (2 %) muun syyn.

Seksuaalineuvonta

Kriisityön asiakkailla oli edelleen mahdollisuus erillisiin käynteihin seksuaalineuvojan vastaanotolla. Seksuaalineuvontakäynneillä käsitellään käsitellä seksuaalisuuteen, parisuhteeseen ja läheisyyteen liittyviä kysymyksiä. Seksuaalinen väkivalta vaikuttaa lähes poikkeuksetta kokijansa kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja erityisesti elämänlaatuun, jonka merkittävä osa seksuaalinen toimintakyky on. Seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset eivät useinkaan nouse käsittelyyn kesken akuutin kriisitilanteen, vaan jälkikäteen, kun elämä ja vointi ovat vakautuneet.

Seksuaalineuvontatapaamisiin on mahdollista tulla myös kumppanin kanssa.

Seksuaalineuvonnassa toteutui toimintavuoden aikana yhteensä kahdeksan asiakaskäyntiä.

Neljällä heistä oli taustallaan hyväksikäyttökokemus, neljällä raiskaus. Seksuaalineuvontakäyntejä kertyi yhteensä 36, käyntien keskiarvon ollessa 4,5 käyntiä/ asiakas.

Kriisipuhelinpäivystys

Kriisipuhelin päivysti toimintavuonna edelleen maanantaista torstaihin 9.00-15.00 välisenä aikana. Viikonloppuisin kriisipäivystys vastasi klo 15.00-21.00 välisenä aikana. Arkisin kriisipuhelin oli kriisityöntekijöiden vastuulla, viikonloppuisin kriisipuhelimessa päivysti yhteensä kahdeksan työsopimussuhteista kriisipäivystäjää.

Toimintavuoden aikana yhteydenotot kriisipuhelimeen lisääntyivät edellisistä vuosista.

Kriisipuhelimeen tuli yhteensä 1812 puhelua. Ensimmäistä kertaa kriisipuhelimeen kertoi soittavansa yhteensä 442 henkilöä. Tarkemmat tiedot kriisipäivystyspuheluista ilmenevät vuosikertomuksen erillisestä liitteestä.

Nettiauttamispalvelu Nettitukinainen.fi

Seksuaaliväkivalta kokeneiden, heidän läheistensä sekä ammattiauttajien oli edelleen mahdollista saada ohjausta, neuvontaa ja tukea myös internetin välityksellä. Kriisityön osalta päävastuu nettityöstä oli toimintavuoden aikana sovittu sekä Helsingin että Rovaniemen toimipisteille. Yhteydenotot Nettitukinaiseen koostuvat moninaisista seksuaaliväkivallan ja hyväksikäytön kysymyksistä. Pääsääntöisesti yhteyttä ottaneet henkilöt olivat nuoria, nuoria aikuisia tai keski-ikäisiä, naisia että miehiä, joille oli luontevaa lähestyä palveluntarjoajaa netin välityksellä. Asiakkaita mietityttivät sekä vastikään että vuosia sitten tapahtuneet väkivaltakokemukset. Lisäksi lähisuhteissa tapahtuneet itsemääräämisoikeuden loukkaukset nousivat esiin nettitukinaiseen yhteyttä ottaneiden viesteissä. Myös seksuaaliväkivaltakokemuksen oikeudelliset kysymykset mietityttivät monia. Lisäksi ulkomailla asuvat, työskentelevät sekä opiskelevat Suomen kansalaiset ottivat yhteyttä Nettitukinaiseen kaivatessaan neuvoja ja ohjausta omassa tilanteessaan. Toimintavuonna 2019 Nettitukinainen.fi – palveluun kirjautui 240 uutta käyttäjää, joista 161 (2018:193) kirjoitti viestin. 79 kirjautuneesta yhteydenottajasta ei kirjoittanut viestiä, mikä näkyy viestien vähentyneessä määrässä viime vuodesta. Asiakkailta tulleita viestejä oli 241(2018: 302), näistä vastattu 239 :ään(2018: 296). Yhteensä viestinvaihtoa kertyi 480 viestiä (2018: 598). Yhteydenottajista 148 oli uhreja, läheisiä 8 ja ammattilaisia 5.

Kriisiryhmät

Seksuaalirikosten uhreille suunnattu ryhmämuotoinen työskentely jatkui edelleen.

Toimintavuonna 2019 Helsingissä toteutettiin yksi yksittäisen raiskaustrauman kokeneille tarkoitettu Kognitiivisen prosessoinnin ryhmä (CPT). Ryhmä käsitti 12 ryhmäkertaa 14.3.-6.6.2019 välisenä aikana. Ryhmän seurantatapaaminen toteutui elokuun lopussa. Ryhmän ohjaajina toimivat kriisityöntekijät Virve Virta ja Tanja Moring-Itkonen. Ryhmään osallistui neljä asiakasta.

Helsingissä järjestettiin myös keskusteluryhmä lapsena tai nuorena seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneille naisille. Ryhmä käsitti yhteensä kahdeksan ryhmäkertaa ja se kokoontui torstai-iltaisain 8.10.2019 – 9.1.2020 välisenä aikana. Ryhmään osallistui neljä ryhmäläistä. Ryhmään ohjaajina toimivat psykoterapeutti Tuula Stenroth ja psykoterapeutti Marja Sieranoja,

Jyväskylän aluetoimipisteessä käynnistyi syyskuussa 2019 lapsuudessa seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden naisten voimavarakeskeinen ryhmä. Ryhmä on traumafokusoitunut, suljettu ryhmä, jonka tavoitteena on vertaistuen keinoin lisätä ryhmäläisten voimavaroja ja vähentää lapsuudessa koetun seksuaaliväkivallan haittoja osallistujien elämässä. Ryhmäkerrat ja -keskustelut ovat rakentuneet teemojen ympärille. Ryhmässä käsiteltyjä teemoja ovat olleet: seksuaaliväkivallan merkitykset ja oireet, voimakkaat tunteet, omat rajat, ihmissuhteet, naiseus- ja seksuaalisuus, selviytymistä tukevat voimavarat, itsemyötätunto.

Ryhmäkertoja oli vuoden 2019 aikana yhteensä 7. Ryhmä jatkuu vielä kolmella ryhmäkerralla ja seurantatapaamisella alkuvuonna 2020. Ryhmässä on mukana 6 lapsuudessaan seksuaalista hyväksikäyttöä kokenutta nuorta naista.

Ryhmän ohjaajina toimivat Jyväskylän aluetoimipisteen työntekijät: Vastaava kriisityöntekijä, psykologi Sanna Virsu ja kriisityöntekijä, seksuaaliterapeutti Anne Kurkinen

Vuonna 2019 järjestettiin myös yksi voimavaroihin keskittyvä viikonloppuryhmä lapsena tai nuorena seksuaalista väkivaltaa ja / tai hyväksikäyttöä kokeneille naisille.

Viikonloppuryhmä kokoontui Helsingissä 7.-8.12.2019. Ryhmään osallistui 4 ryhmäläistä. Ohjaajina toimivat psykoterapeutti Tuula Stenroth ja Marja Sieranoja

3.2. Toiminnan painopisteet 2019 oikeudellisessa työssä

Toimintavuonna 2019 painotettiin erityisesti seuraavia oikeudellisen työn osa-alueita:

- seksuaalista väkivaltaa kokeneiden uhrien edunvalvonta ja ennaltaehkäisevä työ: yhteiskunnallinen vaikuttaminen, ammattiauttajien konsultaatiot, viranomaisten koulutukset, toimiminen yhteistyöverkostoissa, luennot, lausunnot, mediayhteistyö
- haavoittuvassa asemassa olevien uhrien tunnistaminen
- viranomaisyhteistyön tehostaminen seksuaalirikosten uhrien tukipalveluihin ohjaamisessa

Vuodelle 2019 asetetuissa painopisteissä huomioitiin Istanbulin sopimuksen (Euroopan neuvoston yleissopimus naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta) ja Uhidirektiivin (Direktiivi 2012/29/EU rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua

koskevista vähimmäisvelvoitteista, 25.10.2012) vaatimukset. Uhrien kohtaamisessa ja haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin kohdistuneiden rikosten oikeudellisessa arvioinnissa uhrin haavoittuvuuden tunnistaminen edellyttää lähisuhteisiin ja riippuvuussuhteisiin liittyvien psyykkisten tekijöiden kuten väkivallan/hyväksikäytön trauman vaikutusten ymmärtämistä. Uhrien oikeuksien ja paremman kohtelun toteutumiseksi näitä näkökulmia korostettiin oikeudellisen työn kaikilla osa-alueilla. Myös seksuaalirikoslainsäädäntöä koskevissa lausumissa korostettiin samoja teemoja. Oikeusministeriön keväällä 2019 nimeämään seksuaalirikoslainsäädäntöä valmistelevaan työryhmään Tukinainen ry:n edustajaa ei kutsuttu, mikä oli valitettavaa uhrien edunvalvonnan näkökulmasta. Suostumusta käsitelleen kansalaisaloitteen kuulemistilaisuuteen lakivaliokunnassa juristi osallistui asiantuntijana syksyllä 2019.

Oikeudellisen työn toimintatavat ja sisällöt säilyivät lähtökohtaisesti ennallaan rahoittajan edellyttämällä tavalla. Tavoitteisiin pääseminen vaatii yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa, ja tavoitteiden täydellinen toteutuminen edellyttää poikkihallinnollisesti asenteiden, lainsäädännön ja eri viranomaiskäytäntöjen muutoksia.

Viranomaisyhteistyössä on edelleen kehitettävää etenkin seksuaalirikosten uhrien ohjaamiseksi erityistukipalveluihin. Akuuttien kriisiasiakkaiden osalta hyvää yhteistyötä on tehty toimintavuonna esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän (HUS) Seri-tukikeskuksen kanssa.

Juristipäivystys

Juristipäivystys päivysti neljänä päivänä viikossa (12 h/vko) koko vuoden 2019. Rahoitusta suunnitellun Chat-palvelun aloittamiseksi ei saatu vuodelle 2019.

Tukinainen ry:n Rovaniemen aluetoimipisteen asiakkaille varattiin mahdollisuus Virtu-etäyhteydellä toteutettuun palveluun ennalta sovittuna aikana ja tarvittaessa varsinaisen päivystysajan ulkopuolella. Keskustelu asiakkaan kanssa on silloin käyty asiakkaan kriisikäynnin yhteydessä kriisityöntekijän ollessa läsnä etätapaamisessa.

Päivystyksessä toimi STEA-rahoituksella kaksi lakimiestä, joista toinen osa-aikaisesti 1.6.-30.11.2019 välisenä aikana. Puhelujen määrät kasvoivat edellisestä vuodesta 13,1 prosentilla. Ensisoittoja kirjattiin yhteensä 259 kpl (vuonna 2018: 229 kpl).

Rahoituksen salliessa toisen päivystäjän palkkaamisen pystyttiin vastaamaan aiempaa useampiin yhteydenottoihin ja käymään useampia keskusteluja myös samojen soittajien kanssa. Useimmiten soittaja oli uhri itse, mutta myös ammattiauttajat, viranomaiset, huoltajat, vanhemmat ja ystävät ottivat yhteyttä uhrin asiassa. Yleisimmät soiton syyt olivat raiskaus tai lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Seksuaalista hyväksikäyttöä pohdittiin erityisesti nuorten opiskelijoiden kanssa. Sosiaalisen median vaikutus seksuaalirikoksiin oli selkeästi nähtävissä. Tukinaisen juristipäivystys on tarkoitettu kaiken ikäisille uhreille, mikä näkyi myös uhrien ikäjakaumassa. Vaikka useimmissa tapauksissa uhri on ollut soittohetkellä 18-30 –vuotias, seksuaalirikos oli voinut tapahtua jo vuosia aiemmin. Lähes neljännes yhteydenotoista koski johonkin erityisryhmään kuuluvaa uhria (uhri haavoittuvassa asemassa kuten alaikäinen tekohetkellä, nuori, mielenterveyskuntoutuja, kehitysvammainen, maahanmuuttaja, pitkään jatkuneen lähisuhdeväkivallan uhri).

Lähisuhdeväkivallan osalta yhteistyö turvakotien kanssa jatkui myös vuonna 2019.

Ammattiauttajien kuten terapeuttien, maahanmuuttajien kanssa työskentelevien ammattilaisten ja lastensuojeluviranomaisten konsultaatiot puhelimitse olivat mahdollisia myös päivystysajan ulkopuolella.

Oikeudellisia kysymyksiä käsiteltiin myös Nettitukinainen.fi –palvelussa.

Asiakastapaamiset

Asiakastapaamisia vuoden 2019 aikana oli 60, joista osa liittyi kriisiasiakkaiden neuvontaan ja oppilaitosten, sosiaalityöntekijän tai terveystyöntekijän kanssa sovittuihin tapaamisiin. Erityisen haavoittuvien uhrien kohdalla korostui kasvokkain tapaamisen merkitys oikeusneuvonnassa. Tapaamisille ei asetettu tiukkoja rajoituksia tapaamiseen käytetyn ajan tai käyntikertojen osalta.

Raiskauskriisikeskus Tukinaisen toiminnan periaatteena on, että jokaiselle kriisiasiakkaalle tarjotaan oikeudellista neuvontaa vähintään kerran kriisitapaamisen yhteydessä. Tämän varmistamiseksi ja kriisiasiakkaiden oikeudellisten tarpeiden kartoittamiseksi käytettiin asiakaslomakkeita. Tarkoituksena on ollut varmistaa, että uhrit saavat kaiken tiedon, avun ja tuen omassa asiassaan. Osa kriisiasiakkaista oli jo saanut neuvontaa aiemmin esimerkiksi Tukinaisen juristipäivystyksestä, Seri-tukikeskuksen kautta tai he halusivat yksityiskohtaisempaa tietoa asiassaan myöhemmin. Osa kriisityöntekijän vastaanotolla käsitellyistä tapauksista oli rikosoikeudellisesti vanhentuneita tai oikeuskäsittely oli jo päättynyt.

Muiden järjestöjen, oppilaitosten, sairaaloiden ja opiskelijaterveydenhuollon ohjaamat asiakkaat

ohjautuivat neuvontatapaamisiin pääasiassa juristipäivystyksen kautta. Tapaamisaika oli mahdollista saada lyhyelläkin varoitusajalla.

Oikeudelliset toimeksiannot

Oikeudellisen työn kehittämiseksi ja uhrien edunvalvonnan parantamiseksi juristi tarvitsee käytännön kokemusta seksuaalirikosten oikeusprosesseista. Juristilla voi olla rajoitetusti oikeudenkäynteihin liittyviä toimeksiantoja, joihin kuuluu asianomistajan oikeudenkäyntiavustajana toimimista (Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 2 luku 1a pykälä) esitutkinnassa ja oikeudenkäynneissä. Juristilla oli 8 toimeksiantoa vuonna 2019. Rikosnimikkeet olivat raiskaus (4), törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (3) ja seksuaalinen ahdistelu (1). Osassa tapauksia seksuaaliväkivalta oli lähisuhdeväkivaltaa. Juristi toimi myös uhrien tukena rikosilmoitusta tehtäessä ja auttoi heitä valtiokonttoriin tehtyjen vahingonkorvaushakemusten tekemisessä.

4. KEHITTÄMISTYÖ RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAISESSA

Seksuaalisen väkivallan uhrien toimintakyvyn edistäminen Lapissa tarjoamalla yksilöllistä tukea uudessa aluetoimipisteessä sekä kehittämällä etäauttamisen menetelmiä –projekti 2017-2019

Rovaniemen aluetoimipisteen toiminta käynnistyi huhtikuussa 2017 kolmivuotisena Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) rahoittamana hankkeena. Hankkeen tavoitteena on ollut käynnistä seksuaaliväkivallan uhreille suunnattu kriisityö ja näin täydentää seksuaalirikoksen uhriksi joutuneiden alueellista palvelutarjontaa sekä toimia tiiviissä yhteistyössä pohjoisen alueen muiden toimijoiden kanssa. Seksuaalivälivaltatyön kehittäminen ja erityisesti etäauttamismallin sekä työparityöskentelymahdollisuuden kehittäminen ovat tärkeä osa hanketta. Etäauttaminen kuvapuhelinvälitteisesti mahdollistaa Raiskauskriisikeskus Tukinaisen palveluiden saatavuuden

pohjoisen hankealueella, pitkistä välimatkoista huolimatta. Kuvapuhelintyöskentely toteutetaan virtu.fi innovaatioympäristön kautta. Kuvapuhelintyöskentely on käynnistynyt onnistuneesti ja kuvapuhelinasiakkaiden määrä on lisääntynyt vuosittain hankeaikana.

Kriisityö käynnistyi vilkkaana jo ensimmäisenä hankevuonna 2017 ja vuoden 2019 aikana asiakkaiden määrä lisääntyi noin 40 %. Suurin osa asiakkaista hakeutui Rovaniemen aluetoimipisteeseen aikaisempien seksuaaliväkivalta- ja seksuaaliväkivaltakokemusten aktivoiduttua. Vuonna 2019 akuuttien asiakkaiden määrä kaksinkertaistui verrattuna hankkeen alkuun, vuoteen 2017. Kriisiavun piiriin hakeutumisen suurimmat syyt ovat olleet raiskaus ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Rovaniemellä toteutettiin vuonna 2019 akupunktioryhmä, sovelletun rentoutuksen ryhmä sekä tanssi-liiketerapiaryhmä. Ryhmiin osallistui 31 ryhmäläistä.

Akuutteja kriisiasiakkaita Rovaniemen aluetoimipisteessä oli yhteensä 22, joista Virtu-etäyhteydellä yhteyttä otti yhdeksän asiakasta ja puhelimitse viisi asiakasta. Akuuttikriisikäyntejä kertyi yhteensä 120, kesimääräinen käyntikerta 5,5 käyntiä / asiakas.

Aikaisemmassa elämänvaiheessaan seksuaaliväkivaltaa kokeneita asiakkaita toimintavuoden aikana Rovaniemen aluetoimipisteessä oli yhteensä 43 ja heidän kohdallaan käyntikertoja kertyi yhteensä 224, keskimääräisen käyntikertojen ollessa 5,2 käyntiä / asiakas.

Rovaniemen aluetoimipiste toteutti vuonna 2019 hankealueen toimijoille suunnatun kriisityön koulutuksen sekä hankkeen päätösseminaarin 10.10.2020. Koulutukseen ja päätösseminaariin osallistui yhteensä 164 sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimen ammattilaista. Vuonna 2019 käynnistyi myös ammatillinen vertaistukiryhmä alueen seksuaaliväkivaltaa kokeneita asiakkaita työssään kohtaavien ammattilaisten kesken. Vertaistukiryhmä kokoontui neljä kertaa vuodessa Raiskauskriisikeskus Tukinaisen Rovaniemen aluetoimipisteen tiloissa.

Pohjoisen Suomen alueen oikeuskäytäntöihin perehtyminen toi esiin uusia kehittämistarpeita oikeudelliseen työhön. Erityisesti etäyhteyden hyödyntäminen ja paikalliset viranomaiskäytännöt nousivat esille kuluneena vuonna.

Senjanetti.fi -hanke

Oikeusministerin rahoittama senjanetti.fi –hanke päättyi 28.2.2019. Vuoden alussa viimeisteltiin hankkeen verkossa oleva tietopankki ja laadittiin Opas tukihenkilön määräämiseksi uhrille. Se julkaistiin senjanetti.fi –sivustolla sekä painettuna versiona kolmella kielellä. Opas on suunnattu

erityistukea vaativille uhreille rikosprosessia varten. Opasta jaettiin koulutusten yhteydessä myös koulutettaville ja THL:lle toimitettavaksi SERI-tukikeskuksiin. Jakelukustannusten vuoksi oppaan postitus oikeusviranomaisille siirrettiin tapahtuvaksi vuonna 2020.

Vuonna 2020 Tukinainen ry:n hallitus yhteistyössä johtoryhmän kanssa päivitti Tukinainen ry:n strategian. Samalla laadittiin toiminnan tavoitteet vuosille 2020-2023.

5. KOULUTUKSET

Raiskauskriisikeskus Tukinaisen kouluttajina toimivat kriisityöntekijät ja juristi.

Kriisityöntekijät ja juristi vastaavat osaltaan Raiskauskriisikeskus Tukinaisessa toteutettavien ammattilaisille suunnattujen koulutusten suunnittelusta ja toteuttamisesta. Toimintavuoden 2019 aikana koulutusta suunnattiin seksuaalista väkivaltaa kokeneiden uhrien kanssa toimiville viranomaisille ja muille toimijoille

Kriisityöntekijät toimivat kouluttajina mm. seuraavissa koulutustilaisuuksissa:

- Työkaluja terapeuteille –koulutuspäivä, SEXPO-säätiö 16.2.2019
- Syyttäjäpäivät 13.3.2019 Helsinki
- Oikeudessa Todistaminen -koulutus 5.3.2019 Helsinki
- Jyväskylän Naistyön verkoston tilauskoulutuksessa puheenvuoro ”Seksuaaliväkivallan trauma-Vaikutukset ja näkökulmia väkivaltaa kokeneiden kohtaamiseen” 11.4.2019 Jyväskylä
- Seksuaaliväkivalta – kohtaaminen, puheeksi ottaminen ja kriisiauttaminen Helsingissä 16.-17.5.2019
- Seinäjoen keskussairaalan SERI-päivä 21.5.2019 Seinäjoki
- Seinäjoen keskussairaalan SERI-koulutuspäivä 20.9.2019
- Oikeudessa todistaminen –koulutus 1.11.2019 Rovaniemi
- Seksuaaliväkivalta – kohtaaminen, puheeksi ottaminen ja kriisiauttaminen 24.-25.10.2019 Helsinki

Syksyllä 2019 järjestettiin Rovaniemellä ”Oikeudessa todistaminen – todistajana seksuaalirikosasiassa” – koulutus Lapin keskussairaalan henkilöstölle. Ulkopuolisina kouluttajina

toimivat erikoissyyttäjät Pia Mäenpää ja OTM, varatuomari Suvi Mäntymäki. Koulutuksen sisältö painottui rikosprosessiin, seksuaalirikosten todisteluun ja potilasasiakirjamerkintöjen merkitykseen todistelun kannalta. Teemoja käsiteltiin seksuaalirikoksen asianomistajan näkökulmasta. Saman sisältöinen koulutus seksuaalirikosten uhreja työssään kohtaaville ammattilaisille järjestettiin keväällä 2019 Helsingissä.

Aiempiä vuosina oikeusviranomaisille suunnatut sensitiivisyyskoulutukset jouduttiin lopettamaan, koska rahoitusta niihin ei enää ollut vuonna 2019. Koulutuksen sisältö on ollut tärkeää hyvien käytäntöjen luomiseksi ja tiedon lisäämiseksi viranomaisissa etenkin erityisryhmiin kuuluvien uhrien osalta, minkä vuoksi koulutusten lopettamispäätös oli vaikea tehdä.

6. VAIKUTTAMISTYÖ JA EDUNVALVONTA

Seksuaalirikosten uhrien tukipalveluun ohjaamisen tehostamiseksi parannettiin ja lisättiin yhteistyötä viranomaisten kanssa tiedottamalla mahdollisuudesta välittömään kriisiapuun ja oikeudelliseen tukeen. Uusia esitteitä jaettiin muun muassa kaikille poliisilaitoksille. Puhelinpäivystyksessä esille tulleen palautteen osalta seksuaalirikoksen uhrin ohjaaminen suoraan erityistukipalveluun on edelleen puutteellista viranomaisissa. Esimerkiksi EU-uhridirektiivin suosituksen mukaisesti uhreille tulee voida antaa mahdollisuus vapautua toistuvaksi uhriksi joutumisen kehästä ja ohjata heidät heti luotettavien tukipalvelujen piiriin toistuvan eri tukipalveluihin ohjaamisen sijaan.

Toimintavuoden aikana tehtiin edelleen tiivistä yhteistyötä seksuaalista väkivaltaa kokeneiden uhrien kanssa työskentelevien viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Helsingissä pääyhteistyökumppaneina olivat Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin SERI-tukikeskus, Loisto Settlementin Tyttöjen ja Poikien Talo sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan kriisikeskukset. Tavoitteena oli lisätä tietoa seksuaalisen väkivallan vaikutuksista ja tällä tavoin vaikuttaa seksuaalisen väkivallan uhrien mahdollisuuteen saada tarvitsemaansa apua. Lisäksi yhteistyötä tehtiin muun muassa Puhelin- ja verkkoauttamisen eettisten periaatteiden neuvottelukunnan kanssa ja Suvanto ry:n kanssa.

Kriisityöntekijät sekä Helsingin että Jyväskylän toimipisteissä osallistuivat aktiivisesti seksuaalista väkivaltaa käsitteleviin eri asiantuntijaverkostoihin, kuten Jyväskylän MARAK-yhteistyöverkoston, Lähisuhdeväkivallan parissa keskeisessä Suomessa toimivien sosiaali- terveydenhuolto- ja kasvatustieteiden ammattilaisten säännöllisiin yhteistyökokouksiin, sekä Helsingissä Loisto Settlementin Tyttöjen ja Poikien Talon seksuaaliväkivaltatyön ja EXIT ry:n USVA-hankkeen ohjausryhmiin.

Juristi osallistui nimettynä jäsenenä Terveyden ja hyvinvointiliiton THL:n koordinoimaan ”Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan (NAPE) järjestöryhmään” ja toimi myös sen rahoitustyöryhmän puheenjohtajana.

Tukinainen ry oli mukana myös Uudenmaan järjestöjen kumppanuusverkosto Kumajassa. Se on osa Järjestö 2.0 -mukana muutoksessa -ohjelmaa, joka koostuu 17 maakunnallisesta hankkeesta. Ohjelman tavoitteena on parantaa kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksia maakunta- ja sote-uudistuksessa vahvistamalla sote-järjestöjen muutosvalmiuksia ja yhteistyötä alueellisten toimijoiden kanssa. Samalla pyritään vahvistamaan kuntien ja järjestöjen yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Vuonna 2019 viestinnässä tuotettiin kaksikielinen (suomi/englanti) kampanja, jonka aiheena oli koskemattomuuden kunnioittaminen. Samalla kampanjassa tiedotettiin Raiskauskeskus Tukinaisen toiminnasta. Kampanjan aikana kerättiin kyselyllä tietoa siitä, millaista apua ja tukea seksuaalirikosten uhrille olivat saaneet ja millaista apua he olivat kaivanneet. Kyselystä kävi ilmi, että monet seksuaalirikosten uhrille eivät tienneet omista oikeuksistaan muun muassa maksuttomaan oikeudenkäyntiin, eivätkä he olleet aina saaneet tarvittavaa apua.

Seksuaalirikosten uhrille toivoivat uhrien parissa työskenteleviltä ammattilaisilta sensitiivisempää kohtelua. Kampanjassa tuotettiin video, jota esitettiin Ylen televisiokanavilla kesällä 2019.

Raiskauskeskuksen Facebook-sivuilla ja Youtubessa. Lisäksi seksuaalirikosten uhreille jaettiin tietoa siitä, mistä he voivat saada apua, tukea, neuvontaa ja ohjausta. Tavoitteena oli rohkaista seksuaalirikosten uhreja hakeutumaan avun piiriin ja käsittelemään kokemustaan. Ikäihmisille kirjoitettiin aiheesta blogi Suvanto ry:n Kätkeyt äänet –sivustolle.

Pitkän tähtäimen tavoitteena on se, että seksuaalirikosten uhrien kynnykset hakeutua avun piiriin madaltuisi ja että he hakeutuisivat avunpiiriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vuonna 2019 tuotettiin myös ”Kunnioita koskemattomuuttani” -kampanjaan liittyvä juliste (pro bono, 500 kpl), jota jaettiin muun muassa

poliisilaitoksille, sairaaloille ja terveyskeskuksille, jotta myös aihetta koskevista palveluista tietämättömät seksuaalirikoksen uhrin osaavat ottaa yhteyttä.

Lisäksi seksuaalirikosten uhrien parissa työskenteleviä tiedotettiin Senjanetti.fi –sivuston päivityksestä ja aiheeseen liittyvästä tietopankista. Seksuaalirikosten uhrien parissa työskenteleville ammattilaisille tuotettiin myös kysely, jossa kartoitettiin aihetta koskevien Senjanetti.fi:n ohjeistuksien ja oppaiden käyttöä. Kyselyssä Senjanetti.fi:n sisältö sai kiitettävän arvion. Senjanetti.fi-sivuston kävijämäärä lisääntyi tiedottamisen myötä huomattavasti. Sivuston käyttäjistä osa (n. 10%) on aktiivisia käyttäjiä, jotka vierailevat sivustolla usein. Raiskauskeskus Tukinainen palvelut olivat esillä muun muassa Opiskelijoiden mielenterveyspäivillä Haaga-Helian Ammattikorkeakoulussa.

Toimintavuonna 2019 järjestettiin edellisten vuosien tapaan maksuton seminaari ”Seksuaaliväkivalta verkossa”. Seminaarilla pyritään takaamaan, että eri alojen ammattilaisilla on mahdollista saada uusinta tietoa aiheesta, vaikka julkisen sektorin määrärahat ovat yhä pienenemään päin.

Medialle annettiin haastatteluja (liite. medianäkyvyys).

7. TOIMINNAN EDELLYTYKSET

Hallinto

Tukinainen ry:n hallitus vuonna 2019

Varsinaiset jäsenet:

Vaula Tuomaala, Sosiaalipsykologi, VTM, nuorempi tutkija, puheenjohtaja

Lia Heasman, OTT, varapuheenjohtaja

Ida Ringbom, lääkäri

Sofia Solhagen, OTM

Tapani Tiilikainen, varatuomari, poliisiylitarkastaja evp

Terttu Utriainen, oikeustieteen professori emerita

Varajäsenet:

Aaro Mäkelä, oikeuslääketieteen erikoislääkäri
 Marja Hanski, ekonomi, oik. kand.
 Kevät Nousiainen, akatemiaprofessori

Tukinainen ry:n operatiivisesta johtamisesta vastaavaan johtoryhmän muodostivat:

Minnamaria Ahokas, talous- ja hallintopäällikkö, FM
 Heli Heinjoki, kriisityön kehittämispäällikkö, YTM
 Eeva Määttänen, viestintäpäällikkö, FM
 Riitta Silver, oikeudellisen työn kehittämispäällikkö, OTL, VT

Työsuojeluorganisaatio

Henkilökunnan työhyvinvoinnista huolehdittiin säännöllisin työnohjauksin. Henkilökunnan ammatillisen osaamisen kehittämistä tuettiin koulutusmäärärahoilla.

Työsuojelupäällikkönä toimi Minnamaria Ahokas ja työsuojeluvaltuutettuna Virve Virta. Ensimmäisen varavaltuutettuna toimi Sanna Virsu ja toisena varavaltuutettuna Niina Posio.

Talous

Vuodeksi 2019 Tukinainen ry sai Veikkaus Oy:n varoilla (STEA:n jakamana) 500.000 euroa kohdennettuna toiminta-avustuksena Raiskauskriisikeskuksen toimintaan. Avustuksella katettiin sekä Helsingin toimipisteen kuin Jyväskylän aluetoimipisteen kulut. Yleisavustuksena yhdistyksen tukipalveluihin ja kansalaisjärjestötoimintaan STEA myönsi 230.000 €.

Kunta-avustuksia saatiin 25.000 euroa. Muita tuottoja oli yhteensä 12.604,10 euroa.

Huhtikuussa 2017 käynnistyi Rovaniemen aluetoimipiste kolmevuotisena projektihankkeena. Avustusta toimintavuodelle hanke sai Veikkaus Oy:ltä 146.000 euroa.

Oikeusministeriön avustuksella toteutettu senjanetti.fi-hanke toimi kaksi kuukautta 2019 puolella hankkeen loppuunsaattamiseksi.

Resurssit

Helsingin toimipisteessä työskenteli 6 päivätyöntekijää ja 6 osa-aikaista päivystäjää. Jyväskylän ja Rovaniemen toimipisteissä työskenteli molemmissa kaksi päivätyöntekijää. Lisäksi osa ryhmänohjaajista ja päivystäjistä työskenteli toiminimellä. Yhteensä henkilöstöresursseja oli 11 henkilötyövuoden edestä.

TUNNUSLUVUT

Raiskauskriisikeskus Tukinaisella on kolme toimipistettä, jotka palvelevat valtakunnallisesti.

Henkilöstö

Helsingin toimipiste:	6 kokopäiväistä päivätyöntekijää ja 6 osa-aikaista päivystäjää
Jyväskylän aluetoimipiste:	2 kokopäivätyöntekijää
Rovaniemen aluetoimipiste	2 kokopäivätyöntekijää

STEA:lta saadut avustukset vuodelle 2019

Yleisavustus	230.000 €
Kohdennettu toiminta-avustus	500.000 €

*Asiakastyön tunnusluvut***Ensipuhelut**

Kriisipäivystys	2019: 442 kpl	2018: 387 kpl
Juristipäivystys	2019: 259 kpl	2018: 229 kpl

Asiakaskäynnit 2019

Kriisityö	41 asiakasta, yhteensä 166 akuuttikriisikäyntiä 183 asiakasta, yhteensä 868 ei-akuuttia kriisikäyntiä
Oikeudellinen työ	60 asiakaskäyntiä, suurin osa kriisiasiakkaita
Nettitukinainen.fi	240 uutta kirjautunutta käyttäjää, viestejä yht. 241

Ryhmät	
CPT ryhmä	4 osallistujaa
Keskusteluryhmä lapsena tai nuorena seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneille naisille	4 osallistujaa

Lapsuudessa seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden naisten voimavarakeskeinen ryhmä Jyväskylässä	6 osallistujaa
Voimavaroihin keskittyvä viikonloppuryhmä	4 osallistujaa

LIITE. MEDIANÄKYVYYS

Päivämäärä	Media(t)	Sisältö
14.1.2019	Iltasanomat	Raiskauskriisikeskuksen juristille päivittäin puheluja alaikäisiin kohdistuneista seksirikoksista
18.1.2019	YLE Svenska Radio	Vad är våldtäkt? Svaret är inte det samma idag som för 10 år sedan ocd det syns i sexbrottstatistiken
19.1.2019	Kotiliesi	Markku raiskattiin 16-vuotiaana, tekijänä kesänviettopaikan pappi
20.1.2019	Hufvudstadsbladet	Jurist: Sociala medier har förvärrat sexualbrotten - stora luckor i paragraferna
21.1.2019	Sunnuntaisuomalainen	Ihan tavallinen raiskaus - eduskunta ei kokoonnu, presidentti ei huolestu, poliisille ei kerrota
19.2.2019	Seinäjoen uutiset, Imatralainen, Itä-Uudenmaan uutiset, Lappeenrannan uutiset, Helsingin uutiset, Alueportaali.net, Savonsanomat, Etelä-Pohjanmaan uutiset, Länsi-Uusimaa, Uutisvirta.fi, Tampereen uutiset, Uusimaa, Vantaan sanomat, Aamuset,	Yli puolet raiskauskriisipäivystykseen soittaneista on kokenut väkivaltaa alaikäisenä
4.3.2019	Kainuun sanomat	Hyväuskoisuus kuuluu nuoruuteen
11.3.2019	Lännen media, Hämeen Sanomat, Flipboard, Satakunnan Kansa, Ilkka, Pohjalainen, Kaleva, Lapinkansa, Turun Sanomat, Forssan lehti, Aamulehti	Näin nuorta houkuttelee netissä seksiin - Grooming toistaa pedofiilien ikivanhaa kaavaa
11.3.2019	Helsingin Sanomat	Pikkutyttönä Tina Laiho oli isäpuolen seksuaalisen

		väkivallan uhri, mutta silti hän haluaa hymyillä kuvassa
17.4.2019	YLE, English News	Reported sex crime up 28% as activists criticise low conviction rate
26.4.2019	Iltasanomat	Nainen vastasi halaukseen, mies otti käsistä ja raiskasi Helsingissä
27.5.2019	Suvanto ry:n blogi	Koskaan ei ole liian myöhäistä saada onnellista vanhuutta
3.6.2019	Efter Nio	Tina Laiho utsattes för sexuella övergrepp som barn
29.7.2019	YLE Uutiset	Laaja seksuaalirikosvyyhti järkyttää Helsingissä, Kampissa nuorille järjestetään keskusteluapua
30.7.2019	Helsingin Uutiset	Laajasalon seksuaalirikosvyyhti näkyy nyt kriisipäivystyksessä - näistä syistä moni nuori uhri vaikenee
1.8.2019	Helsingin Uutiset	Miten tukea seksuaalirikoksen kokenutta alaikäistä? - Hyväkin tarkoittava apu voi aiheuttaa kaksinkertaisen kärsimyksen, sanoo kriisityöntekijä
19.9.2019	Iltalehti	"Voi vaikuttaa siihen, että jätetään rikosilmoitus tekemättä" - Kohupäätös rappuraiskaussyytteestä nostatti huolen
11.10.2019	Lapin Kansa	Etäyhteys auttaa raiskauksen uhreja saamaan apua Lapissa - Avun hakeminen äärimmäisen vaikeaa, jos avun antaja on tuttu
31.10.2019	Uutissuomalainen	Naisia ei aiota erikseen houkutella poliiseiksi